

a szükséges katonaságot, — de a szászok fizetnek minden katonának naponta egy fél huszast s egy fél kenyert.

2) A román nemzetnek ezen áldozatért fizetnek a szászok 35,000 p. forintot egy román gymnasium felállítására.

3) A szükséges helyet a gymnasium felépítésére a szászok gratis adják, ott, hol a románok kívánják.

4) Ezen túl minden románok, — ha arra al kalmak — szabad legyen szász községekben hivatalt viselni s irnoktál királybíróóság előlépni.

5) Felállítatik Szebenben egy több tagból álló comite, mely az ügyet vezesse.

6) Ezen comite tagoknak — rangjuk szerint — fizessenek a szászok 300-tól 3000 pengő forintig évi díjt.

7) Minden ingót, vagy ingatlant, mit a románok a magyaroktól elvehetnek, — legyen a románoké.

Ezt a pontot Schuller tábornok ajánlotta s el is fogadtattott.

Ezen egyezmény írásba nem tétetett, nehogy valaha nyoma legyen, de mind a két fél megesküdt, hogy a pontokat tartani fogja. A hogy az egyezkedés megtörtént, a románok fegyverkeztek és nemcsak két romániai pap: Balaseszko és Lauriani jelent meg Szebenben, kiket személyesen láttam s ezek különösen szerepeltek itten, mert ezekről az a hír szállongott, hogy orosz emissáriusok lettek volna; ez aztán hatott az idevaló románokra. Hogy valami éfélenek lenni kellett, abból következtetem, mert egyik hírlapban később azt olvastam, hogy Lauriani a Wladimir érdemjelnek kis keresztjét kapta. A katonai főparancsnokság (Generalcommando) egyetértőleg a pópákkal, katonatisztetek (kiknek neveit is ide írhatnám) küldött a Barcaságra, Fogaras vidékére, Hunyad megyébe és más helyekre, hogy a románokat buzdítsák a magyarok elleni támadásra. Végre a hogy minden készen volt, az orthodox pópák és más románok vezetése alatt a román csapatok minket magyarokat éjszakánként idején hajlékainkban meghorogtak, meggyilkoltak, kiraboltak és felégették. — Mi védjük magunkat, a hogy lehetett s ez így ment a míg Bem bejött s az osztrák katonaságot az oroszokkal együtt az országból kiverte. Mint mondtam előbb, csak feltételese fogadtam volt el azt, hogy a románok az uralkodóház érdekében harcoltak, mert inkább még a szászok érdekeit mozdították elő. Továbbá azt, mi Magyar-Erdélyországban 1848-ban történt, katonai szempontból véve, nem lehet harcnak nevezni, hanem a 17, 18. és 19. ik századok legnagyobb részü orgyilkos és rablóhadjáratainak lehet tekinteni. Az is igaz, hogy Bem bejövetelét után a román atyafiaknak a hol lehetett, jóságukat és keresztényi orthodox szeretetüket visszafizették. Hogy hosszas ne legyenek, enél tovább nem megyek az esetekben.

Már most méltóztasson a szerkesztő ur ebből megítélni, hogy szolgáltunk-e mi magyarok arra okot, hogy a románok minket támadjanak? Ha a kormány érdekeit ily gyalázatos tettekkel előmozdították, elég sajnós volt, a legurindított azonban az egészen a volt, hogy Saguna püspök a románokat a szászok helyett árverezés útján a vérpadra küldötté.

Tudja-e a szerkesztő ur, hogy az a hír, hogy Balaseszko és Lauriani orosz részről lettek volna küldve, a legnagyobb hatással volt? Ha tehát a magyar státusféri azt mondtotta, hogy az idevaló románok a cárra s a pópákra hallgatnak, — hibázt-e? Nézzük egy kevéssé a legújabb politikai eseményeket. A román fejedelemség 1876-tól fogva oly visszás politikát követett, mely Európa érdeke ellen volt és van; a legnagyobb hibája ferde politikájának a volt, hogy az oroszossal szövötközött s így Európának a kesztyűt oda dobta. — A szomszéd Ausztria-Magyarország áttelenben nemcsak a birodalom érdekeit tartotta szem előtt, hanem az európai érdekeket is s ennek következtében Romániával a politikai téren ellentétbe kellett hogy jöjjön. Nem elég ez. Midőn a cár haza tért, Romániának országos püspöke bucsuzás alkalmával nyíltan arra kérte a cárt, hogy csatolja Erdélyt és Bukovinát Romániához. Lehetett-e ennél nagyobb abszurdumot kérni? Mert ez annyit tesz, mint „ha a törököt legyőzted, támadd meg Ausztria-Magyar országot, vedd el tőle Erdélyt és Bukovinát s add nekünk. — Hogy a püspökök ezen kérelme az osztrák-magyar kormányoknál rokonszenven nem gerjeszthetett, azt tán elhiszi a szerkesztő ur. Alig hogy ez a püspöki baklövés megtörtént, a román atyafiak kezdték nekünk magyaroknak fenyegető hangon mondogatni: „Ha a cár a törökkel végez, reátok magyarokra jó a sor. — Az igaz, hogy ez csak beszéd, de mutatja a hangulatot és hibázt-e a magyar államférfi, ha azt következtette, hogy egy netalán előadandó alkalommal, ha lehetne, az 1848-iki esetet ismételnék? Romániának ezen zavaros politikája után a világ bámulatára két államférfi: Ghika és Sturza megjelentek Bécsben és Pesten s Ausztria-Magyarországgal szövetséget akarnak kötni, természetesen az orosz ellen; ez egy furcsa ajánlat. Románia hivatalosan szövetség-re lépett Oroszországgal és nemcsak Ausztria-Magyarországnak, hanem Európának érdekeit lábbal tapodta ez által. A szövetséget hivatalosan még nem mondta fel és mégis Ausztria-Magyarországgal szövötközni akar; van-e ebben a politikai eljárásban következetesség? Igen természetes, hogy az

ajánlatot el nem fogadhatták és hidegen visszautasították.

A szerkesztő ur mondja tovább:

„Igaz van az idézett levelezőnek, midőn azt mondja, hogy a bukaresti uraknak csekély befolyásuk van az erdélyi románokra. Ugy van! ezen urak befolyása megszűnik ott, hol országunk érdekei összehüvelykésbe jönnek az ök érdekeikkel.“

Szépben van mondvá, de még nincsen bebizonyítva.

A szerkesztő ur így folytatja:

„Szerencsére azonban a mi országunk és keleti szomszédunk érdekei annyira azonosok, hogy alig jöhetnek collisíóba. A románok a mi testvéreink és Románia azon állam, mely hivatta van, hogy országunkat sok bajtól megmentse. Ugyanazért Románia mindaddig, míg hivatásához hű marad, birni fogja szeretettünket; de megszűnik ez, mihelyt átlépi érdekeit, melyek egyszersmind ezen birodalom érdekei.“

Hogy a státusoknál közérdekek vannak, az tagadhatatlan, de hogy Ausztria-Magyarország és Románia érdekei az azonosításhoz közelednének: nem elfogadható, collisíóba hát nem igen jöhetnek, hanem ellentétben már vagyunk Románia tapintatlan politikája miatt. Hogy Románia elhivatása a volna, hogy Ausztria-Magyarországot sok bajtól megmentse, annyit tesz, mintha egy törpe egy óriást pártfogásával biztatna. — Hogy Románia a maga elhivatásához hűséges, vagy hűtlen, azt bajunk nincsen. Kiki a maga gazdája!

A szerkesztő ur továbbá következőleg szól: „A szent István koronája alatti románok valása orthodox, mely semmiféle lelki supremiát sem ismer és hogy a cár ily supremiával szem a multban nem birt, sem jelenleg nem birt s a canonok értelmében nem is birtat.“

Hogy a cár directe nem, de indirecte nagy befolyással birt az orthodox hitű népekre a pap-ság által, azt nemcsak én mondom, hanem ezt az észrevételt tudományos emberek, kik Bulgáriát, Szerbiát, Boszniát és Montenegro-t beutazták, — megittették. Hogy itt Erdélyben is a románokra hatott, erre sub rosa mondok valamit a szerkesztő urnak.

Mint tudva van, — az elhalt Saguna püspök nem volt román, hanem rác és Miklós cár pártfogása által lett disunitus püspök. — Ez a Saguna évenként az orosz cártól 5000 frt fizetést kapott. Mi, akkori katonatisztetek és Szeben városának értelmesebb polgárai ezt jól tudtuk és ha róla szözlottunk, vagy ha őt láttuk, így címteztük: „Der coujon, der russische Spitz!“ (az a gazember, az az orosz kém).

Vajjon egy ilyen fizetés mellett nem hatott-e indirect az orthodox canona s a román nemzetre?

Továbbá mondja a szerkesztő ur:

„Nem! a cár nem találhat nálunk mást, mint egy három millióból álló, uralkodójához hű népet, mely kész vérét és vagyonát áldozni az uralkodó házért, melytől megszokta csak jót várni és melyhez egy a mult rázkódásai, mint a jövő reményei egyaránt köti.“

Azt már nem hiszem, hogy három millió román lehessen hűséges, minekutána az 1870-iki hivatalos adatok szerint Erdélyben és Magyarországon csak 2,424,978 román lakos van. Mi a vér és vagyon áldozatát illeti az uralkodó házért, ahoz nincsen szó; de ha ugyancsak a románok oly erősen ragaszkodnak az uralkodó házhoz, jó lett volna 1848-ban úgy ne per erorem az uralkodóház vagyonához ragaszkodni és kapaszkodni és minket magyarokat a románoknak ezen eredeti hajlamával megkímélni. Mi a mult rázkódásokat illeti, nem mi magyarok voltunk az oka, hanem a kormány s a román népet nem a hűség buzdította arra, hogy gyilkoljanak, hóhéroljanak, raboljanak és gyujtogassanak, hanem a püspöktől kezdve le azon 1848-beli pópák, kik Krisztus tanának külszínjét vallják, de velejét felgöngyi igen buták s a tudatlan népet félrevezették. Mi a jövőt illeti, azt bizzuk arra, ki a multnak, jelennek és jövőnekedek. —

A szerkesztő ur végszavai a következők:

„Mi a Románia és Magyarország közötti, egyetértést nem mi vagyunk hivatta azt megállapítani. Mi túrelmes nép vagyunk, mit sem siettetünk, mert van elég időnk.“

Az igaz, hogy a hírlapok az országok közötti egyetértést nem határozzák meg, de hogy mit akar a szerkesztő ur avval mondani, hogy a románok túrelmesek és mit sem siettetnek, mert elég idejük van, azt nem értem, hanemha az egyetértést az időre bizza.

Lukáts Károly.

KÖZGAZDASÁG

Egy lépés előre!

Még pedig nem jelentéktelen lépés országos lótenyésztésünk fejlesztésének terén az, melyre tenyészítőinket ma figyelmeztetni akarjuk. Örömmel értesülünk ugyanis arról, hogy az 1 éves méncsik vásárlása az állami lótenyész-intézetek részére a létesítés stadiumába ért; a mennyiben már legközelebb meg is kezdetik ezen esikók vásárlása azon alapon, melyet a mult évi országos lótenyész-tés-ügyi értekezlet javaslatba hozott.

A földmivvelésügyi miniszterum erről már értesítette is az összes lótenyész bizottságokat, megállapította továbbá a vásárlás módozatait, sőt a be-

érkezett javaslatok alapján már többnyire kijelölték a helyek és napok, melyeken a vásárlás ez évben eszközöltetni fog. Elvileg meg lévén állapítva, hogy a méncsikók vásárlása mindig a lótenyészési jutalomdíj osztásol: alkalmával fog megtartatni, ez évben a következő jutalomdíj osztásokkal kapcsolatosan tűzött ki a csikóvásárlás u. m.

1. Esztergom megyében: Párkányon april 23.
2. Borsodmegyében: Miskolcon máj. 5.
3. Jász-Kun Szolnok megyében: Török-Szent-Miklósan máj. 5.
4. Pest-Pilis Solt megyében: Dabason május 12-én.
5. Gömör megyében: Rima-Szombaton május 14-én.
6. Tolna megyében: Szegszárdon május 20-án.
7. Pozsony megyében: Duna-Szerdahelyen május 26-án.
8. Torontál megyében: Nagy-Beeskereken junius 2-ikán.
9. Bács-Bodrogh megyében: Kulán junius 9-ikén.
10. Békés megyében: Csabán jun. 11-én.

Hajdu megyében: Debrecenben jun. 30. Ezen kívül lesz még méncsikó vásárlás a Fekér, Sopron, Somogy, Győr és Szathmármegyei jutalomdíj osztások alkalmával, valamint három erdélyi állomás is, de ezek ideje és helye még nincsen megállapítva. Összesen tehát a tavasz és nyár elején 19 díjosztás alkalmával fog méncsikó vásárlás is tartatni.

Sajnos, hogy az országgyűlés által engedélyezett hitel nem engedi meg azt, miszerint minden egyes megyében tartassék csikóvásárlás, de miután a fent nevezett 19 állomás bármelyikén minden tenyészto elővezetheti eladó méncsikóját, jövőre pedig felváltva más megyékben is fog a vásár tartatni, ez első évben meg kell elégednünk ily mérvű kezdettel is.

Ezen vásárlás célja az, hogy a tenyésztoők által nevelt 1 éves méncsikók közül azok, melyek a jó apaló kelleiket igérik, de tulajdonosaik által a mén neveléssel járó sok baj és vesződség miatt melegekkel fel nem nevelhetők: az állam által megfellelő áron megvételén, a mezőhegyesi ménesben: az oda való évjáratokkal együtt 4 éves korukig jó táplálás mellett felneveltesse s azután legnagyobb árverés útján a községek rendelkezésére bocsájtassanak. Miután pedig a községeknek jelentékeny fizetési kedvezményeknek, hosszas részletetés stb. fognak nyujtani, remélhető, hogy a nagyobb mérvű lótenyésztestet lizó községek ez uton lassankint jó apalovakhoz jutnak.

Minden évben igen sok községek eredmény nélkül folyamodik ugyanis állami fedezetelési állomáshoz, mert az állami ménletelek korlátolt létszámából a jelenkező községeknek csak kis részét lehet kielégíteni jövőre tehát majd az ily községek a vásárolt méncsikókból felnevelt jó apalovak megvásárolása által elégíthetik ki szükségletüket; s így az országos lótenyésztest minden egyes esetben, hol az eddigi rossz községek csodór szabályos alkatu apaló által fog pótolatni, jelentékeny hasznót fog huzni.

Azon tenyésztoők pedig, kik nem rendelkeznek helyiséggel és alkalmas egyéb viszonyokkal arra, hogy méncsikóikat felnevelhessék, ezután 1 éves korukban adhatják el méltányos áron mén csikóikat az államnak; s ha azokért darabonként átlag csak 150 frtot kapnak, mégis a legtöbb esetben jobban járnak, mintha kiherélve nevelik fel a csikót, s 4 éves korában — ha ugyan addig el nem hull, vagy meg nem romlik — 1-400 forintért adják el azt.

Hasznos tehát ezen új intézmény az egyes tenyésztoőkre nézve, s még sokkal több hasznót fog hajtani az alkalmas községek apalovak szaporítása általi az országos lótenyésztestnek.

Miután e csikók, mint már említettük, főleg községek ménekül fognak felneveltetni, mert az állami ménletelek szükséglete az államnénesek sarjadéka által ezentel évenként majdnem teljesen fedezve lesz, s így a vett csikók közül csak kevés fog a ménletelekbe kerülni: annál fogva a méncsikók vásárlásánál azon tulajdonságokra fog a fő figyelem fordítatni, melyek a népies tenyésztest igényeinek felelnek meg. Szabályos testalkat, erős solid csontozat, közép nagyságú, arányos, jófejlett ségi állapot fog tehát első sorban követelteni a megvásárlandó csikóknál; a magas vér és elegans idomok pedig csak másod sorban jönnek elti tekin tetbe; mert népies lótenyésztestünket első sorban nem nemesíteni, hanem javítani kell. Öröklő hibák tól való mentesség természetesen „conditio sine qua non“ lesz Ha a csikó erős és csontos ugyan, de idomtalan és csunya, akkor sem vásárolható meg, mert bizonyára nem fogna oly község találni, mely az később apalónak választana.

A tulajdonos, ki egy éves méncsikóját az állami részére eladni szándékozik, tartozik azt a díj osztás megkezdése előtt legalább egy órával a díj osztási bizottságnál bejelenteni; mely bizottság az eddigi szokás szerint áll: a megyei lótenyész bizottság elnökekből és tagjaiból, a megye egy tiszt viselőjéből és állatorvosából, s az illető ménletelek egy tisztjéből és állatorvosából.

Ezen bizottság állapítja azt meg: a bemutatótt csikók közül melyek alkalmasok a megvásárlásra; s ezek közül azután a miniszterium által esetröletre kiküldött vásárló biztos saját belátása szerint veszi meg azon példányokat, melyek neki legjobban megfelelnek; miután a megvett példák